

UDK: (048.83)(094.5):347.4:347.77:388.9:368.34+387:368.23+368.22 (497.1)

Dr Zoran D. Radović, doktor pravnih nauka
glavni i odgovorni urednik časopisa „Tokovi osiguranja“, Beograd,
i-mejl: zoran-radovic@hotmail.com

ZAKON O OBLIGACIONIM ODNOSIMA I OSNOVAMA SVOJINSKO-PRAVNIH ODNOSA U VAZDUŠNOM SAOBRAĆAJU

Primena Zakona o obligacionim odnosima i osnovama svojinsko-pravnih odnosa u vazdušnom saobraćaju („Službeni list SRJ” br. 12/1998; dalje „Zakon”), povezana je sa Zakonom o vazdušnom saobraćaju („Službeni list SRJ” br. 12/1998) i Zakonom o pomorskoj i unutrašnjoj plovidbi („Službeni list SRJ” br. 12/1998; dalje ZPUP).

Obligacioni odnosi u vazdušnom saobraćaju su odnosi koji nastaju iz ugovora o prevozu putnika i stvari, ugovora o medicinskom prevozu i pružanju usluga iz vazduha, ugovora o zakupu vazduhoplova, ugovora o osiguranju u vazdušnom saobraćaju, kao i odnosi koji nastaju u slučaju šteta koje se vazduhoplovom u letu prične trećim licima. Obligacioni odnosi mogu se ugovorom, odnosno opštim uslovima prevoza i drugačije urediti, ako zakonom to nije izričito zabranjeno.

Odgovornost avio-prevoznika u Zakonu nije na jedinstven način regulisana. Avio-prevoznik odgovara za štetu nastalu zbog smrti, oštećenja zdravlja ili povrede putnika, kao i za štetu nastalu zbog odlaganja, neizvršenja i prekida putovanja ili zakašnjenja u prevozu vazduhoplovom. Avio-prevoznik neće odgovarati ako dokaže da su on ili lice koje je po njegovom nalogu ili za njegov račun radilo na izvršenju prevoza, preduzeli sve mere da se šteta izbegne, ili ako dokaže da nije bilo moguće te mere preduzeti. Avio-prevoznik odgovara za štetu na stvarima, na isti način kako je regulisano za putnike. Za štete koje se vazduhoplovom u letu ili na zemlji prične trećim licima, vlasnik i korisnik vazduhoplova odgovaraju za smrt, oštećenje zdravlja ili povrede trećih lica, kao

i za štetu pričinjenu na stvarima koju vazduhoplov prouzrokuje u letu, ili za lica ili stvari koje su ispale ili izbačene iz vazduhoplova u letu ako je šteta direktna posledica činjenice koja je štetu prouzrokovala. Time je uvedena njihova objektivna odgovornost. Zakon omogućava vlasniku i korisniku da izbegnu svoju odgovornost, ako dokažu da je šteta nastala radnjom oštećenog, ili da je vazduhoplov kojim je šteta pričinjena protivpravno koristilo drugo lice, a da je odgovorno lice preduzelo sve potrebne mere da se spreči protivpravno korišćenje vazduhoplova.¹

Vlasnik i korisnik vazduhoplova imaju pravo da ograniče svoju odgovornost. Ukupan iznos naknade koji se može zahtevati od više odgovornih lica za štetu koju pričinji vazduhoplov iz jednog događaja, ne može biti veći od iznosa koji je određen ovim Zakonom, osim ako je šteta prouzrokovana namerno ili krajnjom nepažnjom.

U Zakonu su detaljno regulisane odredbe koje se odnose na ugovore o prevozu putnika, prtljaga, stvari i zakupa vazduhoplova.

U odvojenom delu Zakona sadržane su odredbe o svojinsko-pravnim odnosima na vazduhoplovu. Vazduhoplov je pokretna stvar. Prava na vazduhoplovu se stiču upisom u Registar vazduhoplova. Vlasnik vazduhoplova ima pravo da vazduhoplov drži, da ga koristi i da njime raspolaže u granicama određenim zakonom.

Ugovorno založno pravo na vazduhoplovu je pravo prema kome je poverilac ovlašćen da se namiri iz prodajne cene vazduhoplova ostvarene sudskom prodajom, ako mu obezbeđeno potraživanje ne bude namireno o dospelosti. Za razliku od ZPUP, poverilac ugovornog založnog prava nema mogućnosti da namiri svoje potraživanje iskorišćavanjem vazduhoplova (da izvrši „deposesiju dužnika“). Zakonsko založno pravo na vazduhoplovu postoji za sudske troškove učinjene u zajedničkom interesu svih poverilaca u toku postupka izvršenja ili obezbeđenja radi čuvanja vazduhoplova ili sprovođenja prinudne prodaje; potraživanja koja se odnose na plaćanje koje se duguje po osnovu traganja za vazduhoplovom ili njegovog spasavanja i potraživanja koja se odnose na vanredne troškove nužne za očuvanje vazduhoplova. Potraživanja obezbeđena zakonskim založnim pravom namiruju se pre svih ostalih potraživanja.

Ugovorom u vazdušnom saobraćaju osiguravaju se: vazduhoplov i njegova oprema, kao i stvari koje se vazduhoplovom prevoze ili se na njemu nalaze;

---

¹ U praksi je nemoguće dokazati da je vlasnik, odnosno korisnik vazduhoplova, preduzeo sve mere da spreči da se teroristi kao putnici ukrcaju u vazduhoplov.

putnici od posledica nesrećnog slučaja; vlasnik odnosno korisnik vazduhoplova od odgovornosti za štetu pričinjenu vazduhoplovom trećim licima. Ugovorom se mogu osigurati prevoznina, vozarina, troškovi osiguranja, očekivana dobit, založno i ostala prava i materijalne koristi koje postoje, ili se opravdano mogu očekivati u vezi sa vazdušnim saobraćajem, a mogu se proceniti u novcu.

Na ugovore o osiguranju u vazdušnom saobraćaju shodno se primenjuju odredbe ZPUP, osim posebnih odredbi o osiguranju brodova, ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

U poslednjem delu Zakona sadržane su odredbe o postupku izvršenja i obezbeđenja na vazduhoplovu. Privremena mera zaustavljanja i čuvanja vazduhoplova može se dozvoliti u toku izvršenja javnog prevoza po uređenom redu letenja (redovni, linijski saobraćaj), ako se tome protivi vlasnik, odnosno korisnik vazduhoplova.